

Rahoitusalan lainsäädäntö ja valvonta

Reima Letto
17.2.2010

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

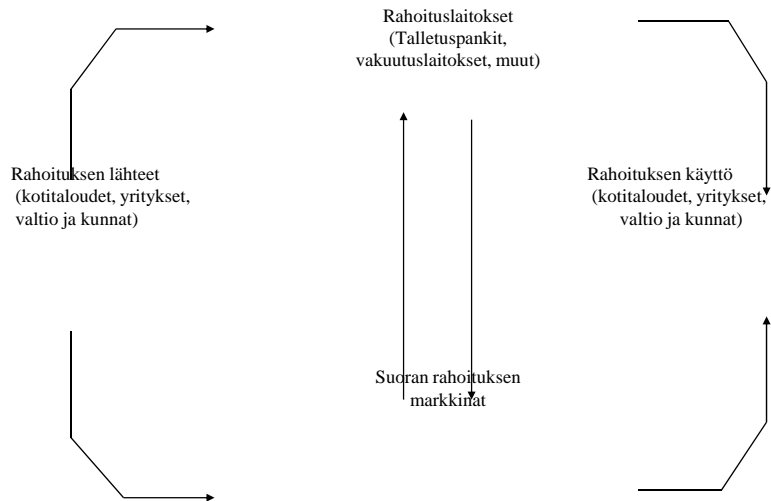
Esityksen pääsisältö

- Nykyisen rahoitusalan lainsäädännön keskeinen sisältö ja periaatteet
- Pankkien riskienhallinta ja vakavaraisuuden valvonta
- Vireillä olevat kotimaiset lainsäädäntöhankkeet
- Tulevaisuuden sääntelyn kehityspiirteitä

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Rahoitusjärjestelmä

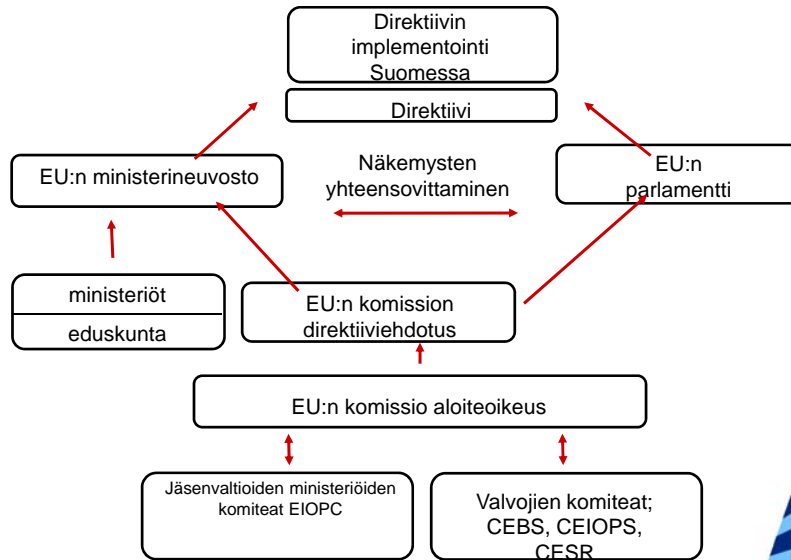
FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Pankkilainsäädäntö

- Pankkien toiminta voimakkaasti säännelty ja yhdenmukaistettu kansainvälisellä tasolla
- Luottolaitosdirektiivi 2006/48/EY ("Capital Requirements Directive", CRD) muodostaa keskeisen taustakehikon EU-jäsenmaiden kansalliselle sääntelylle
 - Keskeisiä periaatteita:
 - Kotivaltion valvonnan periaate
 - Yhden toimiluvan periaate
 - Minimiharmonisaatio vs. täysharmonisaatio
 - Kansalliset optiot (CRD > 150 kpl !)

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Direktiivien valmistelu

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

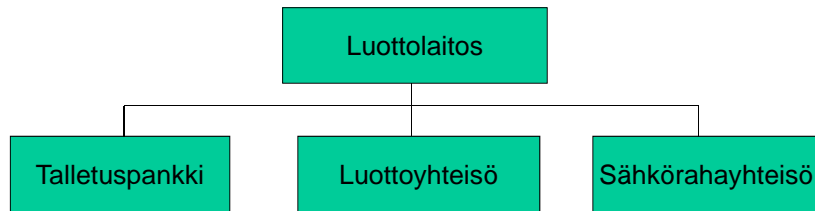
Luottolaitoslaki (2007)

- Laki koskee liiketoimintaa, jossa
 - yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja sekä
 - 1) tarjotaan omaan lukuun luottoja tai muuta rahoitusta
 - 2) harjoitetaan yleistä maksujenvälitystä tai lasketaan liikkeeseen sähköistä rahaa (*luottolaitostoiminta*)
- Talletuspankki
 - yksinoikeus talletusten vastaanottamiseen

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Luottolaitostyyppit

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Luottolaitoslaki

Luottolaitokselle sallittua liiketoimintaa:

- 1) takaisinmaksettavien varojen hankinta yleisöltä
- 2) muu varainhankinta
- 3) luotonanto ja muu rahoituksen järjestäminen
- 4) rahoitusleasing
- 5) maksuliike
- 6) maksujen periminen
- 7) valuutanvaihto
- 8) notariaattitoiminta
- 9) arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta
- 10) takaustoiminta
- 11) luottotietotoiminta
- 12) asuntosäästötoimintaan liittyvä asunto-osakkeiden ja osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys; sekä
- 13) muu edellä mainittuihin toimintoihin *verrattava* toiminta

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Luottolaitoslaki

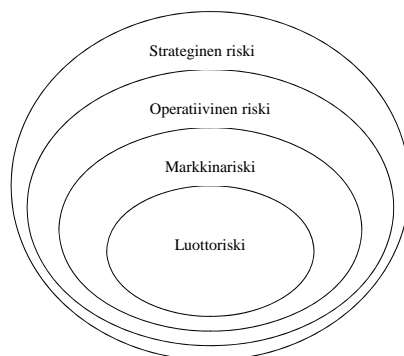
Muita sääntelyn kohdealueita

- **vakavaraisuus ja riskienhallinta**
- perustaminen
- omistajien ja johdon sopivuus ja luotettavuus
- omistusrajoitukset
- talletussuoja
- asiakkaansuoja
- pankkisalaisuus

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Pankkitoiminnan keskeiset riskityypit

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Riskienhallinta lainsäädännössä

- Basel 2 vakavaraisuusvaatimus
 - Määritetään luottolaitoksen omien varojen sekä sen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien välisenä suhteena
 - Omaa pääomaa oltava vähintään 8 % saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten sitoumusten riskipainotetusta yhteismäärästä
 - Ensisijaiset, toissijaiset ja muut omat varat
 - Markkinariskillä ja operatiivisilla riskeillä oma pääomavaatimus
- Vakavaraisuuden laskentakaava:
$$\frac{\text{omat varat}}{\text{luotto- markkina- ja operatiivisten riskien painotetut erät}}$$
- Riskikeskittymien rajoittaminen
- Maksuvalmius
- Konsolidoitu valvonta

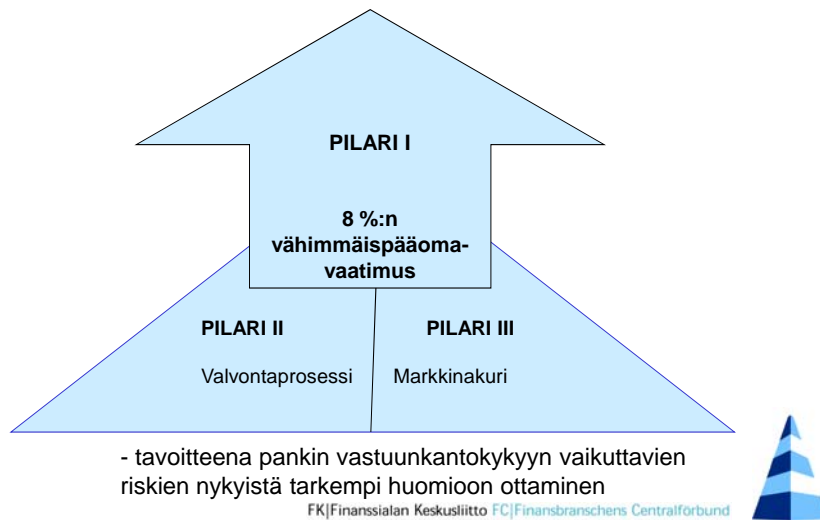

Basel 2- vakavaraisuusuudistuksen (voimaan 2007- 2008) tavoitteet

- **luottoriskin nykyistä tarkemman laskennan mahdollistaminen**
- **pankeille luodaan kannustimia kehittää omia riskienhallintajärjestelmiä**
- **operatiivisille riskeille (toimintariski) pääomavaatimus**
- **” yksi malli kaikille pankeille” ajattelusta osin luovutaan (standardimallin ohella sisäisten luokitusten käyttö pankeille sallitaan)**

Basel 2 vakavaraisuuskehikko

Pilari I

Vähimmäispääomavaatimus

Valvontapilari II

Valvontapilarin avulla huomioon:
-riskit, joita Pilari I ei kata (esim. korkoriski) sekä
pankin ulkopuoliset tekijät, kuten asema markkinoilla

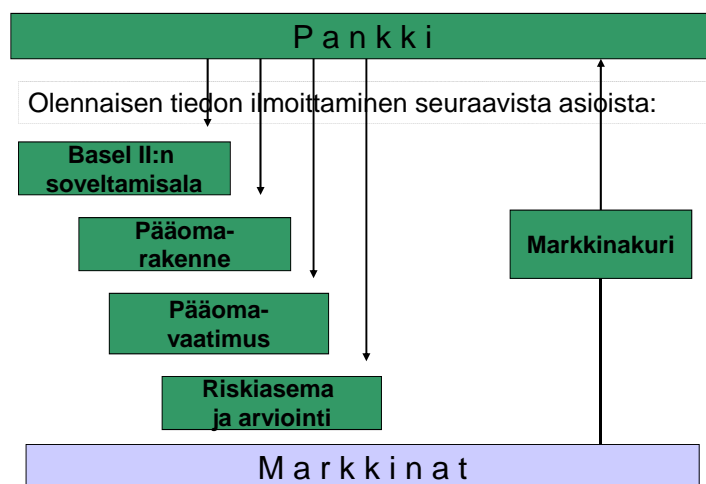

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Pilari III

Markkinakuri

Lähde: PriceWaterHousesCoopers

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Uusi Finanssivalvonta 1.1.2009 lukien

- Rahoitustarkastus ja Vakuutusvalvontavirasto yhdistyvät
- Uusi laki Finanssivalvonnasta
- Toimii Suomen Pankin yhteydessä
- Valvoo luottolaitosten, vakuutus- ja eläkelaitosten sekä muiden finanssipalveluja tarjoavien ja markkinoilla toimivien toimintaa
- Hallintoeliminä pankkivaltuusto, johtokunta ja johtaja. Johtokunnassa SP:n, VM:n ja STM:n nimeämien jäsenten ohella kaksi muuta jäsentä
- Kustannukset katetaan pääosin (95 %) valvonnan kohteilta perittävillä valvontamaksuilla

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Finanssivalvonnan tehtäviä

- Valvoo finanssimarkkinoilla toimivien toimintaa
- Antaa määräyksiä ja ohjeita
- Valvontavaltuudet mm.
 - Myöntää ja peruuttaa toimiluvat
 - Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet
 - Läsnaolo-oikeus päättävissä elimissä
 - Johdon toiminnan määräaikainen rajoittaminen
 - Hallinnolliset seuraamukset (uhkasakko, rike- ja seuraamusmaksu, julkinen huomautus ja varoitus)

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Vireillä olevia kotimaisia lakimuutoshankkeita

- Kulutusluottolainsäädännön uudistaminen (syksy 2010)
- Pikaluottojen sääntely (1.2.2010 / syksy 2010)
- Maksupalvelulaki (1.5.2010)
- Maksulaitoslaki (1.5.2010)
- Kiinnitysluottopankkilain uudistaminen (1.7.2010)
- Vakavaraisuussäännösten muuttaminen (31.12.2010)
- Suomen toimenpiteet rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi (voimassa, jatkettu vuodeksi 2010)

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Kulutusluottolainsäädännön uudistaminen/keskeisimmät muutokset

- ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot” lomake
 - annettava kuluttajalle ”hyvissä ajoin” ennen sopimuksen tekemistä
 - tavoitteena parantaa luottojen vertailtavuutta ja lisätä rajat ylittävää luotonantoa
- Luoton enneaikaisesta takaisinmaksusta perittävät korvaukset
 - Koskee kiinteäkorkoisen luoton ja sen osan takaisinmaksua
 - Luotonantajalla oikeus periä aina vakiokorvaus (1 % /0,5 %) takaisinmaksusta määrästä (> 10 000 eur) vaikka maksu ei aiheuta korkotappiota
 - Asuntoluottojen osalta sovelletaan nykyistä todelliseen tappioon perustuvaa korvaussäännöstä myös jatkossa kuitenkin niin, että laskentatapaa yhdenmukaistetaan
- Luoton peruuttamisoikeus (14 pv+ 30 pv) myös konttorimyynnille

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Pikaluottojen tarjonnan sääntely

- Ensimmäisen vaiheen muutokset voimaan 1.2.2010
 - Luotettava etätunnistaminen ja todellisen vuosikoron laskenta myös pienille luotoille
 - Viivästyskoron enimmäismäärää koskevan korkolain säännöksen muuttaminen
 - Luottosopimuksen mukaisten varojen luovuttamiskielto yöaikaan
- OM:n kulutusluottotyöryhmän yhteydessä lisäksi kulutusluottoja tarjoavat muut kuin luotto- ja maksulaitokset rekisteröinnin piiriin
 - Toimivaltaisena viranomaisena Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 - Omistajien ja johdon sopivuus ja luotettavuusvaatimus
 - Ei pääomavaatimuksia tai jatkuvaa valvontaa

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Maksupalvelulaki

- Keskeisimpiä muutoksia
 - maksupalvelun tarjoajan informaatiovelvollisuudet lisääntyvät
 - tilitapahtumat asiakkaalle kuukausittain
 - etukäteisinformointi muutoksista vähintään 2 kuukautta ennen
 - maksujen nopeus kasvaa
 - T+1 myös ulkomaan (ETA maat) maksuihin
 - muutoksia kuluttajan oikeuksiin ja vastuisiin
 - vastuu maksuvälineen oikeudettomasta käytöstä enint. 150 eur
 - kauppiasmaksut
 - rahoituslaitokset eivät voi kieltää kauppiaita pyytämästä maksua tai tarjoamasta alennusta maksukortin käyttämisestä

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Maksulaitoslaki

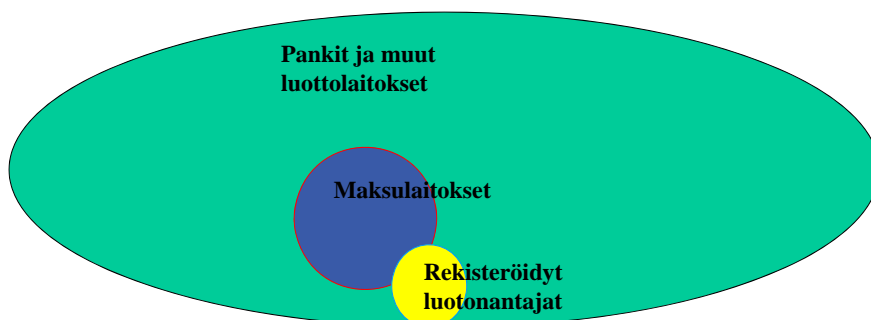
- Keskeisimpiä muutoksia
 - maksupalveluiden tarjoaminen luvanvaraiseksi ml. korttimaksut ja mobiilimaksaminen
 - maksulaitoksen toimilupa - europassi
 - Fivan valvonta maksulaitostoiminnan osalta – muun toiminnan harjoittaminen sallittua
 - pääomavaatimukset (ei Basel 2)

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Rahoitusalan toimijoiden muuttuva sääntely-ympäristö 2010->

Toimijat vaatimusten mukaan ryhmiteltyinä

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Suomen lainsäädäntötoimenpiteet rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi

- Pankkien velkainstrumenttien valtiontakaus
 - sijoitustodistukset ja joukkovelkakirjalainat
 - toimintakelpoisille pankeille ja markkinaehtoisella maksulla
 - takausvaltuus voimassa vuoden 2010 loppuun (17 mrd eur)
- Laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin
 - valtion määräaikainen valtuus (30.4.2010) merkitä toimintakykyisten pankkien pääomalainoja enintään 4 mrd eur
- Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta
 - vakavaraisuusongelmiin joutuneen pankin velvoittaminen tukihakemukseen
- Yksikään pankki ei ole käyttänyt edellä mainittuja toimenpiteitä hyväkseen
- Talletussuojan nosto 100 000 euroon vuoden 2010 lopussa

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Finanssivalvonnan uudelleenorganisointi EU:ssa

- EKP:n roolia lisätään rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisessa, ei kuitenkaan operatiivisessa valvonnassa
- Uusi ”European System of Financial Supervision”
 - Lähiajan toimenpiteenä (2010-2011)
 - Perustetaan kolme viranomaista, joille taataan poliittinen riippumattomuus, päätoiminen johto ja riittävä rahoituspohja.
 - Uusilla viranomaisilla olisi mm. oikeus antaa sitovia normeja ja eräitä osin oikeus tehdä suoria valvontatoimenpiteitä tilanteessa, jossa kansalliset valvontaviranomaiset ovat erimielisiä
 - Myöhemmässä vaiheessa (2015) harkitaan kolmen viranomaisen yhdistämistä

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Baselin komitean joulukuun ehdotukset pankkien vakavaraisuuden tiukentamiseksi

- Pääomarakennetta uudistetaan radikaalisti
 - ”aidon” (Common Equity) oman pääoman korostaminen
 - nykyisen 8 %:n vaatimuksen tilalle kolme vaatimusta: core tier 1 ratio = x %, tier 1 ratio = y % ja total capital ratio = z %
- Leverage Ratio vaatimuksen asettaminen
 - Yksinkertainen riskipainottamaton omavaraisuusvaatimus
- Myötäsylisyyden vähentäminen ja riittävän pääomapuskurin varmistaminen
 - Kirjanpidossa tehtävien ennakoivien luottotappiovarausten kirjaamisvelvollisuus
- Likviditeettiriskin hallinnan tehostaminen
 - Kaksi uutta määrällistä vähimmäisvaatimusta: puskuri lyhytaikaisiin markkinahäiriöihin sekä pitemmän tähtäimen rakenteellinen vaatimus

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

Finanssikriisin heijastusvaikutuksia tulevaisuuden sääntelyyn

- Pankkien vakavaraisuusvaatimusten tiukentaminen
- Systemiriskin kannalta merkittävien/ suurten pankkien erityissääntely
- Pankkien keskinäisen riippuvuussuhteen vähentäminen
- Rajat ylittävän kriisinhallintamenetelmien ja valvontavaltuuksien yhdenmukaistaminen
- Pankkien taseen liiallista kasvua koskevat rajoitukset
- Valvonnan laajentaminen katvealueille (mm. hedge -rahastot)
- Talletussuojaa koskevien menetelmien ja kattavuuden yhdenmukaistaminen

FK|Finanssialan Keskusliitto FC|Finansbranschens Centralförbund

